

Таким чином, сучасний конституційний стан характеризується пріоритетом політики над правом. Лише за умов домінанти права над політикою можемо сподіватися, що Конституція з політико-ідеологічного документа перетвориться на правовий. Цього вчить український досвід і світова практика конституціоналізму. Саме за таких обставин сучасна українська Конституція стане Основним Законом як для громадян, так і для влади.

Література:

1. Захарченко П. Історія держави і права України /П.Захарченко. – К., 2004. –293 с.
2. Тацій В.Я. Історія держави і права України. У 2-х част. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина, В.Д. Гончаренка. – К., 2003.—358 с.
3. Музиченко П.П. Історія держави і права України/ П.П Музиченко. – К., 2007.— 485 с.
4. Про ліквідацію Конституційної Асамблеї: Указ Президента України № 901/2014 від 1 грудня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18494.html>.

Бондаренко О.С.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студент V курсу фізико-математичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРОБЛЕМА КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

На третьому десятилітті новітньої історії Української держави розпочато новий етап перманентного процесу конституційної реформи. Його результатом має стати оновлена Конституція України

Ініціювання на найвищому державному рівні підготовки змін до Конституції викликало різну реакцію з боку політиків, експертів, ЗМІ. При цьому в багатьох оприлюднених думках відчувається сприйняття підготовки змін до Конституції як чогось надзвичайного та ризикованого. Українське суспільство з приводу необхідності внесення зазначених змін розділилося на дві основні частини.

Як свідчить неодноразово проведене соціологічне опитування, відносна більшість громадян (45,6%) не вважає за потрібне змінювати чинну Конституцію, майже третина (31,1%) дотримується протилежної думки, близько чверті (23,3%) опитаних не змогли визначитися [3, с.43].

Україна має складну конституційну історію. Вона останньою з усіх пострадянських держав прийняла Конституцію.

Запозичення найкращих досягнень світової правової думки без урахування наших історичних та геополітичних особливостей, внутрішніх і зовнішніх загроз, та, що найгірше, за відсутності системного та наполегливого їх втілення в життя, стало суттєвою перешкодою для подальшого суспільного розвитку України. Перехід від радянської квазіконституції 1978 р. до «конституції найкращого європейського зразка» без створення ситуації її безумовного панування в усіх сферах життя призвів до формування негативного ставлення до неї з боку державних діячів і звичайних громадян, до вибіркового та некоректного її застосування. А звідси і до постійних спроб її реформування.

Внесення змін до конституції є звичайною світовою практикою, яка дозволяє ефективно враховувати зміни в суспільному житті, зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на якість організації держави й суспільства, безпеки та добробуту громадян. Питання лише в тому, наскільки вказані зміни є об'єктивно зумовленими, юридично обґрунтованими та суспільно орієнтованими. Іншими словами чи справді вони потрібні та чи підуть вони на користь національному благу й кожній людині? [2, с.7]

За порядком внесення змін Конституція України наближена до жорстких конституцій, що підтверджується такими чинниками:

1) Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина або якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України (ч. 1 ст. 157 Конституції України);

2) Конституція України не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану (ч. 2 ст. 157 Конституції України);

3) законопроект про внесення змін до Конституції України не може розглядатися Верховною Радою України без наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України (ст. 159 Конституції України);

4) законопроект про внесення змін до всіх розділів Конституції України, крім розділу I «Загальні засади», розділу III «Вибори. Референдум» і розділу XIII «Внесення змін до Конституції України», може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України (ст. 154 Конституції України);

5) законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділів I, III, XIII, попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України (ст. 155 Конституції України);

6) законопроект про внесення змін до розділів I, III, XIII подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається Президентом України (ч. 1 ст. 156 Конституції України);

7) повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III і XIII Конституції України з одного й того самого питання можливе лише до Верховної Ради України наступного скликання (ч. 2 ст. 156 Конституції України);

8) законопроект про внесення змін до Конституції України, який розглядався Верховною Радою України, і закон не був прийнятий, може бути поданий до Верховної Ради України не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо цього законопроекту (ч. 1 ст. 158 Конституції України);

9) Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень не може двічі змінювати одні й ті самі положення Конституції України (ч. 2 ст. 158 Конституції України) [1, с.83-85].

Таким чином, Конституція України за ступенем складності процедури внесення до неї змін, подібно до Конституції США, є досить жорсткою.

Перебуваючи між Європою і Росією, піддаючись економічному, політичному та інформаційному впливу різних цивілізацій, Україна, як і в попередні століття своєї історії, сьогодні залишається розгубленою, намагаючись поєднати непомітні підходи до організації державного та суспільного життя. На відміну від більш успішних західних сусідів — ще недавніх членів «соцтабору», які чітко визначилися зі стратегією свого розвитку, Україна не досягла суттєвих результатів на шляху демократизації, утвердження прав і свобод людини і громадянина, у творенні правової держави.

Вона залишається посеред моря невизначеності, відмовляючись рухатися на схід чи на захід, тішачи себе сподіваннями на якесь особливе місце в міжнародному співтоваристві. Але такого особливого місця у світі немає: є країни з демократичними і правовими цінностями і є країни без таких цінностей. Тому вибір у нас невеликий: розвиток або за першим варіантом, за якого нормальне життя забезпечується переважній більшості громадян, або за другим — коли «абсолютну цінність» становлять лише обрані, а абсолютна більшість громадян приречені на існування у другорядному чи третьорядному статусі.

Аналіз нинішньої ситуації і попередніх спроб здійснення конституційної реформи дає підстави припустити, що акцент у пропонованому процесі реформування буде робитися на зміні конституційного регулювання формування та діяльності влади. У цьому зв'язку слід зазначити, що українське суспільство є досить консервативним у питанні зміни форми правління держави.

Зрозумілим є бажання будь-якої (не лише української) влади написати конституцію «під себе». Тому навіть у розвинутих демократичних державах існує система запобіжників (підконтрольність влади суспільству, чіткий поділ влади з дієвим механізмом противаг і стримувань, наявність незалежного суду тощо), яка у принципі робить реалізацію цього бажання неможливою. Тому з метою уникнення закріплення в Конституції вузько-партійних інтересів можна було б передбачити, що її конституційні новели набувають чинності через п'ять (а, можливо, й більше) років. Усвідомлення ймовірності неодноразової зміни влади за такий період дозволило б виключити неправові чинники впливу на конституційний процес і прийняти зміни до Конституції без прив'язки до поточного політичного моменту. Це також відкинуло б звинувачення у тому, що хтось приймає конституцію «під себе», і навпаки — дозволило б тому, хто є локомотивом у цьому процесі, ввійти в історію. Безперечно, це можливо в тому разі, якщо перед конституційною реформою ставиться суспільно значима мета [2, с.8].

Отже, Україні потрібна не просто конституційна реформа (зміна Конституції), а конституційна модернізація всього державного механізму. Обґрунтовані зміни до Конституції можуть зіграти позитивну роль у розвитку України лише за умови одночасних змін в організації і функціонуванні державної влади, забезпеченні реалізації конституційних норм відповідними матеріальними, організаційними та іншими ресурсами. Започаткована конституційна реформа має право на продовження та логічне завершення за умов: здійснення її в суспільних та державних, а не в суб'єктивних чи вузькополітичних інтересах; спрямування її на вдосконалення окремих конституційних положень (тих, що насправді цього потребують); пріоритету в цій роботі професійного над політичним.

Нам усім слід усвідомити, що вибори та революції є не єдиними способами змін ситуації в державі. Використання лише таких інструментів суттєво звужує демократичні можливості розв'язання політичних суперечностей і досягнення суспільно значимих цілей. Треба використовувати кожен можливість (зокрема й удосконалення Конституції), щоб покращити нашу державу, орієнтуючись не на ситуативні обставини, а на довгострокові національні інтереси. А це вимагає, насамперед, від тих, хто сьогодні при владі або бореться за неї, по-перше, надавати перевагу суспільним інтересам над своїми особистими та політичними, по-друге, у «відстоюванні народних інтересів» перейти від боротьби «на знищення» до конструктивного співробітництва. Якщо вони справді переймаються проблемами України та її народу (як це декларується), то об'єднання влади та опозиції задля вирішення національно-стратегічних питань є неминучим. Бо ділити в цій справі нічого, крім відповідальності за ситуацію у країні. Поки ж у цьому питанні досягнуто доволі скромного результату: за 20 років незалежності України змогли об'єднатися окремо влада та окремо (та й то частково) — опозиція.

Література:

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року / Верховна Рада України . – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2005. – 90 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Конституція майбутнього чи констатація минулого / М.Мельник, С.Різник // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. - №23. – 24с.
3. Ставлення українського суспільства щодо змін до Конституції України / Інститут політики. – Офіц. вид. – К.: ПІ, 2013. – 52 с.

Яремчук М.В.

(наук. кер. – асист. Харченко С.А.)

*студентка V курсу психолого-педагогічного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади (ст.113 Конституції України), який спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (п. 9 ст. 116). Він, як зазначала О. Скакун, є своєрідним штабом з організації виконавчо – розпорядчої діяльності всіх органів виконавчої влади, який очолює Прем'єр – міністр [10, с. 113].

Зміни до Конституції України кардинально змінили принципи формування, а відповідно – і діяльності Кабінету Міністрів[3, с. 44].

Нова форма правління характеризується посиленням кадрового впливу на Уряд з боку парламенту. Наслідком цього виступає зміна місця уряду в політичній системі України. Адже «творення політики в парламентській системі є централізованим у виконавчих інститутах». Виходячи з того, що визначальна роль у структурі органів виконавчої влади належить урядові, то процеси, які відбуватимуться навколо Кабінету Міністрів, кардинально вплинуть на трансформацію політичної системи України.

За нової форми правління Кабінет Міністрів України постає як продукт волі політичних партій. Відповідно його діяльність, принаймні – теоретично, базуватиметься на ідеологічних та програмних засадах політичних партій, що його утворюють. Ці засади політичних партій мають буди відображені в положеннях Програми діяльності Кабінету Міністрів та підтримані Верховною Радою України. В державах із сильним впливом парламенту на уряд та розвинутою багатопартійністю – це нормальна практика.